

VZNIK A PRVNÍCH DESET ROČNÍKŮ ČASOPISU ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE – HISTORIA UNIVERSITATIS CAROLINAE PRAGENSIS

MAREK ĐURČANSKÝ – ANDREA VEVERKOVÁ

THE ORIGINS AND FIRST DECADE OF THE ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE – HISTORIA UNIVERSITATIS CAROLINAE PRAGENSIS JOURNAL

This text focuses on the first ten years of existence (1960–1969) of *Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis* (AUC-HUCP), the first Central European journal dedicated to the history of university education. Attention is paid to the institutional framework of the journal, its editorial board, and the contributing authors. On top of that, the article features an analysis of the contents of the first ten years of the journal. The authors consider the wider context of the development of European historiography during the period in question, including the establishment of the history of university education as a separate field (such as the creation of the International Commission for the History of Universities in 1962).

Keywords: Institute for the History of Charles University – Archive of Charles University – journal Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis – history of historiography

DOI: 10.14712/23365730.2026.4

Úvodem

Periodikum Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis (AUC-HUCP) vydával od prvního ročníku Ústav pro dějiny Univerzity Karlovy (dnes Ústav dějin Univerzity Karlovy a archiv Univerzity Karlovy). Publikování tohoto časopisu/sborníku bylo zakotveno již v organizačním řádu ústavu, který vznikl na konci roku 1958, a tato činnost byla jedním z jeho důležitých úkolů.¹ Nová publikační platforma měla poskytnout prostor nejen pro texty o dějinách Univerzity Karlovy, ale vysokých škol a vzdělanosti obecně. Časopis byl zařazen do univerzitní ediční řady Acta Universitatis Carolinae.

Představitelé pražské univerzity se ohlíželi soustavněji za její minulostí už v 19. století a snažili se ji také využít pro řadu aktuálních účelů.² Symptomatické je v tomto ohledu především dění související s oslavami jubilea roku 1848, kdy vedle pomníku Karla IV. na

¹ Je tak uvedeno v článku II., bod 1b. Viz AUK, f. ÚDAUK, neuspořádáno, karton s materiály z roku 1958, Organizační řád.

² Srov. Adam HORKÝ, *Dějiny ve vlastní režii. Příběh dějin Univerzity Karlovy ve 20. století*, AUC-HUCP 55/2, 2015, s. 17–80.

Křižovnickém náměstí vznikla i řada důležitých publikací – edic historických pramenů i syntetická zpracování z pera Wácslawa Wladiwoje Tomka.³ Také s přípravami na oslavy kulatého jubilea o sto let později měl paralelně probíhat historický výzkum, který by přinesl řadu nových poznatků a podnětů pro plánovanou novou syntézu, která by nahradila v té době již antikvované Tomkovo dílo. Návrh zástupců mladší generace českých historiků v čele s Otakarem Odložilíkem, Jaroslavem Prokešem a Františkem Michálkem Bartošem z listopadu 1935 zahrnoval vedle vydání několikavazkových dějin pražské univerzity a jejího diplomataře také ustavení prvního periodika, které by se soustavně zaměřovalo na minulost pražské *almae matris*. Mělo nést název *Zprávy Archivu University Karlovy* a mělo vycházet pod redakcí profesora Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (FF UK) a inspektora univerzitního archivu Václava Vojtíška (1883–1974), který s touto myšlenkou přišel už dříve.⁴ S ohledem na geopolitickou situaci a další důvody nebyly plány realizovány, uvedené myšlenky ale nepochybně žily v následujících desetiletích vlastním životem a nikdy úplně nezapadly. Jejich realizace, byť ve značně modifikované podobě, se přiblížila v roce 1958, kdy k 15. prosinci vznikl Ústav pro dějiny Univerzity Karlovy (ÚDUK) jakožto samostatný vysokoškolský ústav mimo fakultní strukturu, podřízený přímo rektorovi a personálně propojený s Archivem Univerzity Karlovy (AUK).⁵

Vznik nového pracoviště prosadil ředitel univerzitního archivu Václav Vojtíšek, tehdy již také akademik Československé akademie věd. Tato událost se ale časově sběhla s jeho penzionováním, k němuž došlo v rámci širší akce, během níž se na podzim 1958 UK zbavovala řady starších profesorů spojených ještě s meziválečnou dobou.⁶ Ke svému překvapení se tak prvním ředitelem Ústavu pro dějiny UK a Archivu UK (ÚDAUK) stal medievista František Kavka (1920–2005), v téže době děkan FF UK.⁷ V Kavkovi získalo nové pracoviště do čela energickou osobnost s velkým rozhledem, rozšiřujícími se mezinárodními kontakty a disponující také v té době podstatným bezproblémovým politickým profilem.⁸ S vedením Archivu UK převzal i dva dosavadní archiváře, Karla Kučeru (1932–1990) a Miroslava Truce (1929–1996).

Ambice pracoviště fungujícího v symbiotické administrativně-vědecké podobě se v 60. letech podařilo naplnit v řadě ohledů. Pod redakcí obou zmíněných archivářů vznikl *Průvodce po Archivu UK*, jejich péčí byly vydány dva svazky nově založené řady edic pramenů ke starším dějinám pražské univerzity a pod redakcí Františka Kavky byly vydány

³ K jubileím 1848 a 1948 přehledně i s uvedením starší literatury Marek ĎURČANSKÝ – Pieter DHONDT, *Two Great Anniversaries, Two Lost Opportunities. Charles University in Prague, 1848 and 1948*, in: Pieter Dhondt (ed.), *University Jubilees and University History Writing. A Challenging Relationship*, Leiden – Boston 2015, s. 21–56. K W. W. Tomkovi nejnověji Roman PAZDERSKÝ, *Historik Wácslav Wladiwoj Tomek a české dějepisectví 19. století*, Praha 2020, zvl. s. 425–431.

⁴ Marek ĎURČANSKÝ – Milada SEKÝRKOVÁ, *Dva dokumenty k počátkům příprav oslav univerzitního jubilea 1948. Generační pokus o syntézu pražského vysokého učení*, AUC-HUCP 56/1, 2016, s. 191–194.

⁵ K jeho podobě a charakteristice srov. AUK, fond ÚDAUK, neuspořádáno, Organizační řád Ústavu pro dějiny Univerzity Karlovy v Praze.

⁶ Petr CAJTHAML – Marek ĎURČANSKÝ, *Dobové souvislosti a ohlas prověrek politické a třídní spolehlivosti v roce 1958 na Univerzitě Karlově*, *Práce z dějin Akademie věd* 2/2, 2010, s. 125–126.

⁷ Kavka si vymínil, že nabízené místo přijme pouze jako externista a ponechá si svůj úvazek na fakultě, srov. František KAVKA, *O počátcích práce na velkých dějinách UK*, AUC-HUCP 39/1–2, 1999, s. 131–132; TÝŽ, *Ohlédnutí za padesáti lety ve službě českému dějepisectví*, Praha 2002, s. 52.

⁸ František Kavka byl původně členem Československé strany sociálně demokratické a po sloučení přešel do KSČ.

Stručné dějiny University Karlovy,⁹ které vzbudily pozitivní ohlas a staly se příslibem většího syntetického díla. Tyto slibné náběhy přerušila normalizace a prakticky jediným pojitkem mezi touto fází existence ÚDAUK a jeho polistopadovým vývojem se stal časopis AUC-HUCP. Ale to už poněkud předbíháme.

V dosavadní literatuře byl časopis zmiňován především v egodokumentech pamětnického charakteru. Na následujících stránkách bychom se rádi věnovali právě prvnímu období existence tohoto časopisu od jeho založení až do počátků normalizace. Kromě samotného časopisu bylo možné využít části dochovaných redakčních materiálů uložených v archivním fondu ÚDAUK a písemností z archivního fondu Rektorát UK.

Článek cílí na zachycení vzniku a prvních deseti let existence časopisu AUC-HUCP v širším kontextu vývoje středoevropského dějepisectví 60. let 20. století a současně se pokouší o zhodnocení naplňování či nenaplňování cílů vytyčených v programových textech jeho redakce. Chronologické vymezení je v tomto ohledu dost jednoznačně dáno, protože se shoduje s působením klíčových autorů a členů redakční rady v ÚDAUK, kteří padli za „oběť“ normalizačním personálním čistkám. Z dnešního pohledu se jeví tak trochu jako malý zázrak, že se jeho vydávání podařilo i za takových podmínek udržet.

Dobový kontext

Pokud ne obecně ve světové, pak určitě v evropské historiografii 50. a 60. let zaznamenaly velký vzestup proudy, které se vymezovaly vůči klasické politické historiografii. Na jedné straně to byla francouzská škola Annales, která již v meziválečném období připravila cestu pro nástup hospodářských a sociálních dějin korunovaný úspěchem Fernanda Braudela a jeho pojetí totálních dějin v knize *Středozevní moře a středozemní svět v době Filipa II.* (1. vydání 1949),¹⁰ na druhé straně se začaly objevovat první práce předznamenávající kvantifikační přístupy, kulturní dějiny a historickou antropologii.¹¹ Toto vše bylo pro studium vysokoškolské vzdělanosti podobně důležité, jako přelom v přístupu k dějinám vědy, který nastal během 60. let. Pokud bychom měli zmínit alespoň jedno zásadní dílo, byla by to samozřejmě *Struktura vědeckých revolucí* Thomase Samuela Kuhna,¹² která vyvolala plodné diskuse i mimo samotnou historiografii vědy¹³ a pomohla přivést do tohoto oboru sociálně-historické podněty. Tento vývoj šel ruku v ruce se směřováním k profesionalizaci

⁹ Karel KUČERA – Miroslav TRUC, *Archiv University Karlovy. Průvodce po archivních fondech*, Praha 1961 (= Sbirka pramenů a příruček k dějinám University Karlovy, I); tiž (edd.), *Matricula Facultatis Medicae Universitatis Pragensis 1657–1783*, Praha 1968 (= Monumenta historica Universitatis Carolinae Pragensis, I); Miroslav TRUC (ed.), *Album Academiae Pragensis Societatis Iesu 1573–1617 (1565–1624)*, Praha 1968 (= Monumenta historica Universitatis Carolinae Pragensis, II); František KAVKA (ed.), *Stručné dějiny University Karlovy*, Praha 1964.

¹⁰ Přehledně Peter BURKE, *Francouzská revoluce v dějepisectví. Škola Annales (1929–1989)*, Praha 2004; Franziska METZGER, *Geschichtsschreibung und Geschichtsdenken im 19. und 20. Jahrhundert*, Bern – Stuttgart – Wien 2011, s. 230–235.

¹¹ Srov. alespoň Janusz ŻARNOWSKI, *Metamorfozy społeczne. Historia społeczna. Metodologia – ewolucja – perspektywy*, Warszawa 2011; Lutz RAFAEL, *Geschichtswissenschaft im Zeitalter der Extreme. Theorien, Methoden, Tendenzen von 1900 bis zur Gegenwart*, München 2001 (zvláště kapitola IX a X pojednávající o dějinách idejí a sociálních dějinách).

¹² V již druhém českém překladu: Thomas S. KUHN, *Struktura vědeckých revolucí*, Praha 2022.

¹³ K souvisejícím sporům o pojetí sociologie vědy srov. Ziauddin SARDAR, *Thomas Kuhn a vědecké války*, Praha 2001.

historiografie vědy, ke které docházelo právě v první dekádě existence časopisu AUC-HUCP.¹⁴ Připomeňme již na tomto místě, že Historický ústav ČSAV zřídil samostatné oddělení dějin vědy a techniky (viz dále). V uvedené dekádě se pojem vědecko-technická revoluce stal slovním spojením, kterému se vzhledem k frekvenci výskytu ve sdělovacích prostředcích nemohli vyhnout ani žáci základních škol.

V československém prostředí se tyto změny samozřejmě prosazovaly pomaleji a postupně. Geopolitická a vnitropolitická situace měla své důsledky nejen ohledně infrastruktury oboru, ale také vůbec pro přístup k informacím ze svobodného světa. Zprostředkující roli tu hrála francouzská a polská historiografie. U první bylo možné využít její převažující levicové orientace, která ovšem dostávala ránu za ranou během politických procesů počátku 50. let, polských a maďarských událostí roku 1956 a nakonec invaze států Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968. U druhé byla trvalým jevem největší otevřenost vůči světu v rámci východního bloku a dlouhodobé propojení právě s francouzskou historiografií. Jestliže František Kavka vzpomínal, že k založení *Mezinárodní komise pro dějiny univerzit* došlo v Krakově v roce 1962 a jejím prvním tajemníkem se stal autor (v té době nedávno vydaných) *Intelektuálů ve středověku* Jacques Le Goff¹⁵, nebyla to jen souhra náhod.¹⁶ Byl to skutečně otisk soudobé situace v oblasti výzkumu dějin univerzitní vzdělanosti. Je ale také třeba dodat, že právě v 60. letech se začínala dostávat z poválečné izolace historiografie německá. Tento fenomén je dobře zřetelný i na stránkách AUC-HUCP ve sledovaném období.

Počátky časopisu

V úvodu prvního čísla publikoval František Kavka text s názvem *Hlavní úkoly současného bádání o dějinách University Karlovy*, který můžeme považovat za programové prohlášení AUC-HUCP.¹⁷ V něm se přihlásil především k tradici české historiografie 19. století a dílům W. W. Tomka, Zikmunda Wintera, pro první polovinu 20. století pak Zdeňka Nejedlého (monografie o Masarykovi), ale také stále rovněž žijících autorů Václava Vojtíška a právního historika Václava Vaněčka, stejně jako s marxismem těžko spojitelného Františka Michálka Bartoše. Připomněl díla vzniklá v souvislosti s výročím 600 let od založení pražské univerzity i – bez jmenovitého výčtu – nejnovější práce. Následoval motiv, který rezonuje i v dalších dobových dokumentech a ve vzpomínkových textech: absence syntetické monografie, k níž mělo směřovat úsilí pracovníků ÚDAUK i redakční rady ústavu.¹⁸ Co do metodologie a výzkumných otázek, vedle obligátního postulátu „*důkladného osvojení*

¹⁴ V obecné rovině Daniel ŠPĚLDA, *Proměny historiografie vědy*, Praha 2009, s. 86–90.

¹⁵ Když autor v předmluvě k druhému vydání tohoto díla hodnotil svůj přístup, uváděl: „Vyjádřením tohoto přístupu je v první řadě užití výrazu ‚intelektuál‘, které by mělo přesunout pozornost od institucí k lidem, od idejí ke společenským strukturám, k praxi a k dobovému způsobu myšlení a umožnit začlenění jevu tak svěbytného, jakým je středověká univerzita, do dlouhodobých dějinných souvislostí.“ Viz Jacques LE GOFF, *Intelektuálové ve středověku*, Praha 1999, s. 7.

¹⁶ F. KAVKA, *Ohlédnutí*, s. 53.

¹⁷ František KAVKA, *Hlavní úkoly současného bádání o dějinách University Karlovy*, AUC-HUCP 1, 1960, s. 3–16.

¹⁸ F. KAVKA, *Hlavní úkoly*, s. 4; Ivana ČORNEJOVÁ, *Prst vzpomínek na novodobou historii univerzitního archivu aneb od Kavky po Litsche*, AUC-HUCP 58/1, 2018, s. 233–240, zde s. 234.

principů historického materialismu“ Kavka plédoval pro řadu moderních přístupů: interdisciplinární výzkum dějin jednotlivých oborů, mezinárodní zakotvení univerzity (včetně nezbytně nutného zahrnutí dějin Německé univerzity, jejíž přítomnost byla „mocným stimulem vývoje i na poli vědy“), potřeba studovat její vývoj v souvislostech s dějinami mimouniverzitních vědeckých institucí, ale také jako nedílné složky celého vzdělávacího systému.¹⁹ Tyto přístupy a plány byly v souladu s celosvětovým trendem, v němž do výzkumu dějin univerzit a akademií vkročily sociální a intelektuální dějiny, ale také metodické podněty založené na kvantifikaci a prosopografii. Programové prohlášení mělo samozřejmě své dobové limity poplatné vládnoucímu režimu.²⁰ Můžeme však konstatovat, že odhlédneme-li od nezbytných ideologických úliteb, byla základní obsahová složka programového prohlášení pozoruhodně otevřená aktuálním trendům a částečně i dosud tabuizovaným tématům.

Takto zněly oficiální proklamace a plány. Jak byla zamýšlena jejich realizace v praxi, může naznačit záznam z porady pracovníků ÚDAUK z téže doby (říjen 1960), kdy mezi zúčastněné přibyl také historik Jan Havránek (1928–2003), pozdější kmenový zaměstnanec ústavu.²¹ František Kavka odkazoval k pětiletému plánu a nutnosti textově připravit do konce roku 1963 „*střední dějiny University Karlovy*“, aby mohly být přeloženy a vydány před světovým historickým kongresem, který se měl konat v roce 1965 ve Vídni a který se opravdu stal plně otevřeným „oknem“, přes něž mohly desítky českých historiků nahlédnout do soudobé západoevropské historiografie.²² „Středními dějinami“ byly myšleny pozdější *Stručné dějiny University Karlovy*,²³ zatímco malá syntéza z pera samotného Františka Kavky²⁴ jim měla předcházet a vícesvazkové „velké dějiny“ měly následovat. Příprava *Stručných dějin* byla hlavním obsahem jednání, včetně rozvržení autorství jednotlivých kapitol a úvah o dalších nutných krocích (archivní výzkum ve Vídni, sběr vzpomínek „starých profesorů“). Zmínka o AUC-HUCP se omezuje na monotematické číslo, k němuž se ještě vrátíme a které bylo plánováno opravdu s předstihem: „*Na poradě se rovněž hovořilo o časopisu a znovu se konstatovalo, že jedno číslo Sborníku bude věnováno výročí university v Krakově. Bude dobře rovněž pamatovat na blížící se výročí Husovy smrti (1965).*“

Redakční rada

První číslo ještě připravoval Václav Vojtíšek a redigoval František Kavka.²⁵ Pak už vše bylo v režii redakční rady, která byla ustavena nejpозději během příprav druhého ročníku

¹⁹ F. KAVKA, *Hlavní úkoly*, s. 5–9, citace na s. 5 a 6.

²⁰ F. KAVKA, *Hlavní úkoly*, s. 11.

²¹ AUK, f. ÚDAUK, zápis redakční rady ze dne 4. 10. 1960.

²² František Kavka se jej účastnil jako člen sedmadvacetičlenné oficiální československé delegace a sekretář Československé historické společnosti. Neoficiální počet účastníků z Československa se ale pohyboval kolem dvou set osob. Srov. Bohumil JIROUŠEK, *Od Paříže k Vídni (Československo a kongresy let 1950–1960)*, in: týž, *Česká a československá účast na mezinárodních kongresech historických věd*, České Budějovice 2006, s. 64–68.

²³ F. KAVKA (ed.), *Stručné dějiny*.

²⁴ Byla skutečně vydána v angličtině o dva roky později a následně také ve francouzském překladu. František KAVKA, *The Caroline University of Prague. A short Story*, Praha 1962.

²⁵ První číslo bylo připsáno jako dílo Václavu Vojtíškovi, který jej za pomoci Františka Kavky připravil k vydání (Kavka je v tiráži uveden jako redaktor svazku). Viz AUK, f. ÚDAUK, Redakční rada HUCPu (neuspořádané), nedatovaná zpráva.

časopisu. Její působnost nebyla omezena jen na AUC-HUCP, ale současně zahrnovala také všechny publikace vydávané ústavem. Sestávala z osmi osob: František Kavka, Karel Kučera, František Červinka, Václav Husa (po úmrtí v roce 1964 nebyl nahrazen), Vladimír Kašík, Luboš Nový, Ludmila Sinkulová, Václav Vaněček. Tato personální sestava byla stabilní a nezměnila se až do otřesů počínající normalizace.

Tajemníkem redakční rady se stal Karel Kučera, jehož výkonnost a obětavost František Kavka vysoce cenil: „*Byla to zásluha [brzké vydání prvního ročníku AUC-HUCP] Karla Kučery, který byl tajemníkem záhy ustavené redakční rady po všech deset ročníků (I–X/1) vydaných za mého předsednictví.*“²⁶ Oni dva byli jedinými interními členy rady za ÚDAUK.

Už v programovém prohlášení postuloval František Kavka spolupráci s oddělením dějin přírodních věd a techniky Historického ústavu ČSAV.²⁷ Výrazem této spolupráce bylo členství historika matematiky a fyziky Luboše Nového (1929–2017) v redakční radě AUC-HUCP.²⁸ Nový byl zároveň od roku 1968 šéfredaktorem časopisu *Dějiny věd a techniky*, mohl tak působit jako určitý svorník mezi oběma tematicky se částečně překrývajícími periodiky. Pod jeho vedením připravené *Dějiny exaktních věd a techniky v českých zemích* (1961) patřily nepochybně mezi domácí inspirace pro autory *Stručných dějin UK*.

Dalším pracovištěm, které bylo univerzitnímu archivu tradičně blízké, byl Ústav pro dějiny lékařství Fakulty všeobecného lékařství UK. V redakční radě jej zastupovala jeho vedoucí, čerstvě habilitovaná docentka Ludmila Sinkulová (1910–1988).

S FF UK byli spojeni dva Kavkovi jen o pár let mladší generační soupeřníci, docenti František Červinka (1923–1981)²⁹ a Vladimír Kašík (1925–2015), kteří stejně jako on po nějakou dobu studovali také na Vysoké škole politických a hospodářských věd. Oba se zabývali hlavně 19. stoletím, první z nich studentským hnutím,³⁰ druhý dějinami revolučních proudů a biografiemi jejich představitelů.

Ke starší generaci historiků patřili profesori Václav Husa (1906–1965) a Václav Vaněček (1905–1985). Zatímco Husa byl jako vedoucí Katedry českých dějin na FF UK Kavkovým nadřízeným,³¹ Vaněček byl vedoucím Katedry dějin státu a práva na Právnické fakultě UK a do redakční rady jej kvalifikovaly rovněž jeho práce ze starších právních dějin pražské univerzity. Oba mohli redakční radu zaštitit svými odbornými, ale také politickými kontakty. Jak dokládají dochované posudky, Vaněček se do praktických redakčních prací opakovaně zapojil jako recenzent článků předložených k otiskům.

Redakční rada ÚDAUK musela ve vztahu k časopisu od počátku řešit řadu běžných starostí – dodržování termínů, problémy s korekturami Státního pedagogického nakladatelství (SPN) nebo limity při zajištění autorů věnujících se přírodním vědám. Uzávěrky pro odevzdání textů byly stanoveny na 15. června a 30. září.³²

²⁶ F. KAVKA, *O počátcích práce na velkých dějinách UK*, s. 132.

²⁷ F. KAVKA, *Hlavní úkoly*, s. 7.

²⁸ AUK, f. ÚDAUK, neuspořádáno, Komplexní rozbor činnosti za rok 1962.

²⁹ Osobnosti Františka Červinky je věnována část sborníku *Semináře a studie k dějinám vědy*, Práce z dějin vědy, svazek 21. Vzhledem k našemu tématu jsou zvláště zajímavé příspěvky Eduarda Maura a Vladimíra Kašíka. Viz Antonín KOSTLÁN (ed.), *Semináře a studie k dějinám vědy*, Praha 2009 (Práce z dějin vědy = Studies in the history of sciences and humanities, sv. 21).

³⁰ Pro ediční řadu ÚDAUK *Práce z dějin University Karlovy* připravil její první svazek: František ČERVINKA, *Boje a směry českého pokrokového studentstva na sklonku minulého a na počátku našeho století*, Praha 1962.

³¹ Kavka považoval své vztahy s Husou za dobré nebo přinejhorším korektní. F. KAVKA, *Ohlédnutí*, s. 35–38.

³² AUK, f. ÚDAUK, zápis redakční rady ze dne 1. 6. 1961

Redakční rada vypracovala *Rámcový program sborníku HUCP 1961–1965*³³ (resp. její člen František Kavka).³⁴ Tento rámcový program, podle kterého se jednotlivé ročníky měly zaměřovat na konkrétní témata, nebyl dodržen. Druhé číslo roku 1963 se mělo věnovat FF UK, první číslo roku 1964 lékařské fakultě a druhé číslo roku 1964 pak právnické fakultě. S největší pravděpodobností byl rámcový program vypracován na pokyn vedení univerzity. Jak pak na jeho neplnění příslušné univerzitní orgány reagovaly, je otázkou. Rovněž byla vypracována *Základní rámcová temata pro „Historia Universitatis Carolinae“*³⁵ s 21 okruhy. Ačkoliv témata (viz příloha) byla relativně podrobná, přesto nepokrývala celý záběr zaměření publikovaných textů. Je pravděpodobné, že dokument vznikl rovněž pro vedení univerzity a redakční rada neměla v plánu se jím přímo řídit a zamýšlela spíše vycházet z „programového prohlášení“ Františka Kavky.

Podoba periodika

Vzhledem k tomu, že AUC-HUCP byl zařazen do již existující řady univerzitních periodik, jeho podoba byla dopředu dána a z větší části se zachovala do dnes. Při publikování byly dodržovány celouniverzitní *Směrnice pro ediční činnost University Karlovy* z roku 1960.³⁶ Sešit o formátu větší A5 vydávala UK ve spolupráci se SPN, a to až do roku 1966, kdy si univerzita konečně zajistila vydávání publikací ve vlastní režii.³⁷ Od prvního do pátého ročníku byl časopis tisknut v nákladu 700 výtisků, ovšem od šestého ročníku došlo ke snížení počtu výtisků každého čísla na 500. Přední stránka nesla název periodika, rok, ročník, pořadové číslo a znak univerzity. Dodejme, že časopis až do šestého ročníku měl opravdu oficiální podtitul *Sborník příspěvků k dějinám University Karlovy*, který byl následně upraven na *Příspěvky k dějinám University Karlovy*. První tři ročníky disponovaly obsahem a abstrakty v češtině, ruštině, němčině a angličtině, od šestého do desátého ročníku byly tyto pouze v češtině a němčině. Cílení na potencionální čtenáře v zahraničí vypovídá o jistém politickém tání, stejně jako o vědomí mezinárodních souvislostí výzkumu dějin pražské univerzity. Obsah byl rozdělen na dvě části. Každé číslo začínalo vždy články/studiemi, za kterými následovaly zprávy a recenze. Ty byly pravděpodobně z důvodu úspory tisknuty ve dvou sloupcích na jedné straně menším fontem. Pořadí textů v čísle určovala redakční rada.³⁸

³³ AUK, f. ÚDAUK, HUCP (neuspořádáno).

³⁴ AUK, f. ÚDAUK, zápis redakční rady ze dne 25. 10. 1960.

³⁵ AUK, f. ÚDAUK, HUCP (neuspořádáno).

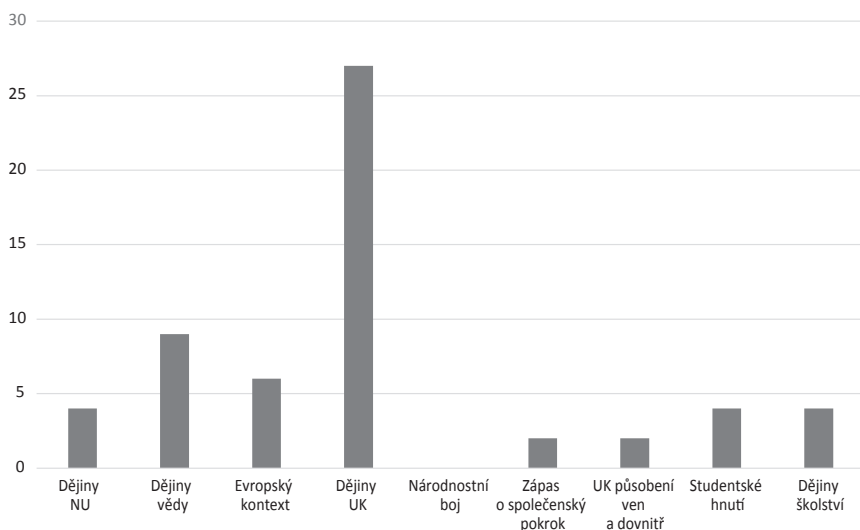
³⁶ AUK, f. ÚDAUK, Redakční rada (neuspořádáno), *Směrnice pro ediční činnost University Karlovy* (1960).

³⁷ AUK, f. ÚDAUK, Redakční rada (neuspořádáno), dopis předsedy ediční komise Pavla Levita Karlu Kučerovi, tajemníku redakční rady AUC-HUCP ze dne 24. 11. 1965.

³⁸ Např. se tak stalo na redakční radě konané dne 9. 12. 1960. Viz AUK, f. ÚDAUK, Redakční rada (neuspořádáno), zápis z redakční rady ze dne 9. 12. 1960.

Obsahová analýza

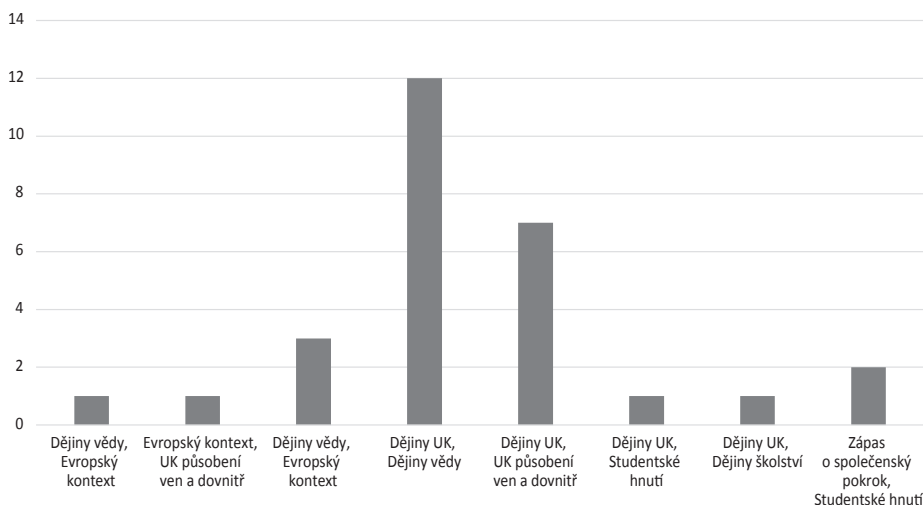
V prvním až desátém ročníku AUC-HUCP bylo otištěno celkem 86 článků/studií.³⁹ Na základě „programového prohlášení“ Františka Kavky z prvního čísla autoři tohoto článku stanovili základní tematické okruhy, a to *dějiny Německé univerzity v Praze, dějiny vědy, evropský kontext, dějiny Univerzity Karlovy, národnostní boj, zápas o společenský pokrok, Univerzita Karlova – její působení vně a uvnitř instituce, studentské hnutí*. Pro lepší rozřídění textů do jednotlivých kategorií přidali autoři navíc *dějiny školství*, které v „programovém prohlášení“ chybí, ovšem práce věnující se vývoji školství nižší než univerzitní úrovně byly na stránkách AUC-HUCP uveřejňovány. Celkem 28 textů autoři rozdělili do spojených kategorií, které pro tuto analýzu vytvořili. Jsou to *dějiny vědy a evropský kontext, evropský kontext a Univerzita Karlova, dějiny Univerzity Karlovy a evropský kontext, dějiny Univerzity Karlovy a dějiny vědy, dějiny Univerzity Karlovy a Univerzita Karlova – působení vně a dovnitř instituce, dějiny Univerzity Karlovy a studentské hnutí, dějiny Univerzity Karlovy a dějiny školství, zápas o společenský pokrok a studentské hnutí*. V rámci jednotlivých kategorií jsou jednoznačně nejvíce zastoupeny dějiny UK s 27 texty. Toto téma dominovalo ve většině ročníků s výjimkou zvláštního ročníku 1964 věnovaného 500letému výročí Jagellonské univerzity v Krakově. S velkým odstupem následovaly dějiny vědy (devět textů, dominantní v ročnících 1965 a 1967) a ostatní kategorie (viz graf 1). Jedinou nenaplněnou kategorií zůstal *národnostní boj*, ke které autoři nepřičítali žádný

Graf 1: Počet článků publikovaných v AUC-HUCP dle tematických okruhů z „programového prohlášení“ Františka Kavky (1960–1969)⁴⁰

³⁹ Do celkového počtu nebylo zahrnuto „programové prohlášení“ Františka Kavky. O recenzích a zprávách, které byly rovněž obsahem jednotlivých čísel, bude pojednáno níže.

⁴⁰ Všechny grafy a tabulky v této studii byly zpracovány na základě provedené analýzy obsahů prvního až desátého ročníku AUC-HUCP.

Graf 2: Počet článků publikovaných v AUC-HUCP, zasahujících dvě témata (1960–1969)

text. Ve spojených tematických okruzích „kralovaly“ dějiny Univerzity Karlovy a dějiny vědy s 12 texty, s jistým odstupem následovaly dějiny Univerzity Karlovy a Univerzita Karlova – působení vně a dovnitř instituce se sedmi texty. Zbývající témata byla zastoupena jednotkami textů (viz graf 2). Přestože většina článků/studií byla zaměřena na dějiny UK, periodikum dávalo prostor pro publikování i jiných témat, tak jak to uvedl František Kavka v „programovém prohlášení“.

Pod výše uvedenými 86 články/studiemi je podepsáno celkem 51 osob,⁴¹ přičemž poměr mezi pohlavími je 41 mužů a 10 žen. Nejplodnějšími přispěvateli v prvních deseti letech AUC-HUCP byli Karel Beránek, Miroslav Truc a Josef Tříška. Každý z nich přispěl pěti texty; Karel Beránek dvěma články a třemi materiálovými studiemi, přičemž u žádného textu neměl spoluautora. U Josefa Tříšky hraje zásadní roli fakt, že studie *Příspěvky ke středověké literární universitě* byla rozdělena do tří čísel (1/1968; 2/1968; 1/1969). Miroslav Truc měl u dvou textů spoluautora (Františka Šmahela a Karla Kučeru). Šest autorů ve sledovaném čase publikovalo 4 články/studie (viz tab. 1). Např. u Evy Rozsivalové to bylo díky tomu, že v čísle 2/1969 jí byly otištěny dva texty, přičemž jeden z nich byl jako náhrada za text J. Marka, který měl údajně po roce 1968 emigrovat.⁴² Po třech textech publikovala Ludmila Hlaváčková a Valentin Urfus. Dvěma nebo jedním textem přispělo 41 autorů (viz tab. 1). Uvedené počty vypovídají o tom, že AUC-HUCP měl své pravidelné přispěvatele, kteří opakovaně využívali této platformy pro publikování svých vědeckých výstupů. Na druhou stranu bylo vysoké i číslo autorů, kteří přispěli jedním nebo dvěma texty, což svědčí o otevřenosti AUC-HUCP a snaze redakční rady zajistit rozmanitost. Výmluvná je

⁴¹ Jedná se o analýzu obsahů jednotlivých čísel AUC-HUCP mezi lety 1960 až 1969. Pokud měl text více autorů, byl počítán u každého autora. Jestliže byl rozsáhlejší text rozdělen na více částí a byl tak otištěn ve více číslech AUC-HUCP, byly počítány jednotlivé části jako samostatné publikované texty.

⁴² AUK, f. ÚDAUK, Redakční rada (neuspořádáno), zápis z redakční rady ze dne 28. 4. 1971.

Tab. 1: Počty článků/studií publikovaných jednotlivými autory v AUC-HUCP (1960–1969)

Počet textů	Autor	Časový rozsah
5	Beránek Karel	1962–1968
5	Truc Miroslav (ÚDUK)	1960–1966
5	Tříška Josef (ÚDUK)	1965–1969
4	Hanzal Josef (ÚDUK)	1963–1967
4	Haubelt Josef	1960–1965
4	Hlaváček Ivan	1961–1965
4	Kučera Karel (ÚDAUK)	1960–1963
4	Polišenský Josef	1961–1965
4	Rozsívalová Eva	1961–1969
3	Hlaváčková Ludmila	1961–1968
3	Urfus Valentin	1961–1969
2	9 autorů a autorek	1960–1969
1	32 autorů a autorek	1960–1969

v této souvislosti skutečnost, že „pouze“ 19 článků/studií (22 %) bylo napsáno zaměstnanci Ústavu pro dějiny University Karlovy.

Kromě článků/studií byly na stránkách jednotlivých čísel AUC-HUCP (od druhého ročníku) publikovány rovněž tzv. referáty. V druhém až desátém ročníku bylo publikováno 66 referátů, na nichž se autorsky podílelo 24 osob, (22 mužů a 2 ženy). Nejplodnějším autorem v této oblasti byl s jasným předstihem Miroslav Truc, který přispěl 13 texty (11 recenzí, 2 přehledy bibliografie),⁴³ s odstupem pak následovali Jiří Klabouch (6 recenzí, 1 přehled bibliografie), Karel Kučera (7 recenzí) a Josef Hanzal (5 recenzí, 1 přehled bibliografie). Zbývajících 20 autorů přispělo jedním až třemi příspěvky (viz tab. 2). Podíváme-li se na podíl zaměstnanců Ústavu pro dějiny University Karlovy, připadá na ně 36 textů (54,5 %), tedy lehce přes polovinu.

Tab. 2: Počty recenzí a referátů publikovaných jednotlivými autory v AUC-HUCP (1961–1969)

Počet textů	Autor
13	Miroslav Truc (ÚDUK)
7	Jiří Klabouch
7	Karel Kučera (ÚDUK)
6	Josef Hanzal (ÚDUK)
3	4 autoři
2	5 autorů a autorek
1	11 autorů a autorek

⁴³ Recenze a bibliografické přehledy vyšly v AUC-HUCP ve svazcích 1/1961, 1/1962, 2/1962, 1/1963, 1/1965, 2/1965, 1/1966, 1/1969 a 2/1969.

Referáty rozdělili autoři článku do tří skupin dle jejich zaměření, a to na recenze, bibliografické přehledy a zprávy. Recenze představují a hodnotí domácí i zahraniční odbornou literaturu věnující se dějinám univerzit a vědy, a to jak publikace, tak i studie. Do této kategorie byly zařazeny i texty, které rozebírají a navzájem porovnávají více prací. Jednalo se o dominantní náplň referátů, neboť jich bylo na stránkách AUC-HUCP v druhém až desátém ročníku otištěno 53. Z velké části byla pozornost věnována především literatuře zaměřující se na univerzitní prostředí v prostoru Československa (25 recenzí), po níž se značným odstupem následovala literatura pojednávající o univerzitách rakouských (6 recenzí) a polských (5 recenzí). V bibliografických přehledech byla souhrnně představována publikovaná odborná literatura k vybranému tématu, ať ke konkrétní univerzitě či vědnímu oboru. Ačkoliv jich bylo publikováno ve sledovaném období pouze sedm, tedy výrazně méně než recenzí, představují užitečný zdroj zpráv o zahraniční literatuře ke 150 letům Humboldtovy univerzity,⁴⁴ sovětské literatuře k dějinám matematiky na univerzitách,⁴⁵ k dějinám univerzitní právní nauky v Polsku,⁴⁶ obsah německého periodika *Beiträge zur Geschichte der Universität Erfurt*,⁴⁷ k dílu Bernarda Bolzana,⁴⁸ 600. výročí vídeňské univerzity⁴⁹ a literatuře o Wyclifovi⁵⁰. Pět zpráv referuje o význačných událostech, jakými byly přednáška profesora Svena Stellinga-Michauda o historických pracích k dějinám středověkých a renesančních univerzit,⁵¹ přednáška profesora Adama Vetulianiho⁵² v Kabinetu dějin státu a práva Československé socialistické republiky,⁵³ Mezinárodní symposium k šestistému výročí Jagellonské univerzity v Krakově,⁵⁴ první zasedání Mezinárodní komise pro dějiny univerzit⁵⁵ a padesáté výročí univerzity v Lublani.⁵⁶ Autoři článku do této kategorie zahrnuli i jednu diskuzi/polemiku Josefa Tříšky s P. Spunarem a jeho mimořádně kritickou recenzí knihy *Literární činnost předhusitské univerzity*.⁵⁷

Bližší pozornost si jistě zaslouží příprava speciálního čísla, které jsme již zmínili a které reagovalo na kulaté jubileum krakovské *almae matris*.⁵⁸ Nebyla asi úplně jednoduchá,

⁴⁴ Miroslav TRUC (Mtc.), *150 let Humboldtovy university*, AUC-HUCP 3/1, 1962, s. 153–163.

⁴⁵ Luboš NOVÝ, *K sovětské literatuře o dějinách matematiky na univerzitách*, AUC-HUCP 4/1, 1963, s. 122–125.

⁴⁶ Jiří KLABOUCH, *Z nové literatury k dějinám univerzitní právní nauky v Polsku*, tamtéž, s. 125–129.

⁴⁷ Miroslav TRUC (Mtc.), *Německé periodikum věnované dějinám erfurtské university*, tamtéž, s. 129–132.

⁴⁸ Josef HANZAL (J. Hz.), *Nové příspěvky k dílu Bernarda Bolzana*, AUC-HUCP 9/1, 1968, s. 98–99.

⁴⁹ Gerda KOLLER, *Zpráva o literatuře k 600. výročí založení vídeňské university*, AUC-HUCP 9/2, 1968, s. 143–148.

⁵⁰ Miloslav KAŇÁK, *K nové anglické literatuře o Wyclifovi*, AUC-HUCP 10/2, 1969, s. 67–76.

⁵¹ František KAVKA, *Posledních dvacetpět let historické práce v dějinách středověkých a renesančních universit*, AUC-HUCP 2/2, 1961, s. 154–156.

⁵² Výjezd do Prahy byl pro významného krakovského právního historika, pronásledovaného režimem, po delší době první možností prezentovat výsledky svých výzkumů ke starším dějinám evropských univerzit, kanonického práva a právních rukopisů na zahraniční půdě a této možnosti si cenil. Srov. Piotr BILIŃSKI, *Adam Vetulani. Historyk prawa polskiego i kanonicznego*, Kraków 2023, s. 201; Jiří KEJŘ, *Žil jsem ve středověku*, Praha 2012, s. 128.

⁵³ Vladislav PROCHÁZKA, *Přednáška o studiu práv na krakovské universitě ve 14. století*, AUC-HUCP 4/1, 1963, s. 138–139.

⁵⁴ František KAVKA, *Mezinárodní symposium k šestistému výročí Jagellonské university v Krakově*, AUC-HUCP 6/1, 1965, s. 87–88.

⁵⁵ Týž, *Prvé zasedání Mezinárodní komise pro dějiny universit*, tamtéž, s. 88–89.

⁵⁶ Jaroslav MORÁVEK, *Padesát let university v Lublani*, AUC-HUCP 10/2, 1969, s. 76–77.

⁵⁷ Josef TŘÍŠKA, *Literární činnost předhusitské university*, Praha 1967; odpověď na kritiku: Týž, *Defensio laboris*, AUC-HUCP 9/2, 1968, s. 139–142.

⁵⁸ Jednalo se o AUC-HUCP 5/1–2, 1964 (s podtitulem *Sborník příspěvků k 600. výročí Jagellonské university v Krakově*). Ke kontextu oslav srov. Urszula PERKOWSKA, *Jubileusz Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2000.

Tab. 3: Regionální zaměření (dle států) recenzí, bibliografických přehledů a zpráv v AUC-HUCP (1961–1969)

Země	Recenze	Bibliografie	Zprávy	Celkem
Československo	25	0	1	26
Polsko	5	1	1	7
Rakousko	6	1	0	7
Evropa	2	1	3	6
Německá demokratická republika	4	2	0	6
Francie	3	0	0	3
Spolková republika Německo	3	0	0	3
Sovětský svaz	2	1	0	3
Velká Británie	1	1	0	2
Itálie	1	0	0	1
Švýcarsko	1	0	0	1
Jugoslávie (Slovinsko)	0	0	1	1
Celkem	53	7	6	66

protože z *Rámcového programu 1961–1965* vyplývá, že z polské strany měl důležitou roli hrát historik specializující se na humanismus Kazimierz Lepszy. Ten byl ale v jubilejním roce Jagellonské univerzity dokonce jejím rektorem (téhož roku také nenadále zemřel) a nepochybně se nedalo počítat přímo s jeho účastí, příprava textů tak byla svěřena jiným odborníkům. Ačkoli zatím neznáme přesný postup redakce, je zřejmé, že dlouho dopředu plánované vydání monografického čísla časopisu se podařilo, ať už co do oslovení domácích polonistů, tak zahraničních odborníků. Z pracovníků ÚDAUK se autorsky účastnil Miroslav Truc, který snad v této souvislosti navštívil Krakov. Dochovaný děkovný dopis Henryka Barycze (viz obrazová příloha) jakožto v té době nejvýznamnějšího polského historika vysokého školství a autora zásadního textu k polsko-českým historickým akademickým kontaktům, svědčí o úspěchu edičního záměru.

Závěr

Horní chronologická hranice tohoto příspěvku byla zvolena zcela záměrně – během příprav desátého ročníku časopisu AUC-HUCP byla jeho redakce, respektive větší část personálu ÚDAUK v důsledku politické perzekuce zcela rozprášena. V redakční radě zůstali jen externí členové, kteří měli odpovídající politický profil – Ludmila Sinkulová, Luboš Nový a Václav Vaněček, který se stal také novým předsedou redakční rady a zůstal jím až do své smrti (†1985). František Kavka považoval před svým vynuceným odchodem práci v redakční radě ÚDAUK za jedno ze svých nejdůležitějších poslání.⁵⁹ Další výzkum by měl ukázat,

⁵⁹ „Patřil jsem k těm, kteří považovali za důležitější než exil či okázalé vystupování ze strany pokračovat v započatém díle na všech jeho úrovních a využít krátkého času k uskutečnění všeho, co by mohlo hlouběji

nakolik se profil časopisu s těmito změnami proměnil – již teď ovšem můžeme říci, že v podmínkách české historiografie doby normalizace představoval přinejmenším nadprůměr a do jisté míry i „niku“, do níž se mohli uchýlit alespoň někteří odborníci s kádrovými problémy.⁶⁰

Lze konstatovat, že AUC-HUCP představuje zcela výjimečný pokus o etablování široce zaměřeného odborného časopisu, věnujícího se dějinám vysokého školství, s důrazem na jednu konkrétní instituci, ovšem ve středoevropském kontextu. Jedná se tak o starší počín, než je oxfordské periodikum *History of Universities* (od 1984) a německý *Jahrbuch für Universitätsgeschichte* (od 1998). Tento text podle názoru autorů prokázal, že ambiciózní projekt redaktorů a autorů nejstaršího evropského časopisu specializovaného na univerzitní dějiny se v první dekádě své existence úspěšně etabloval v domácím i středoevropském měřítku. Zároveň je svědectvím o recepci nových proudů zkoumajících intelektuální a kulturní dějiny, ale také o užitečnosti praktického propojení více souvisejících úkolů (archivní činnost – příprava syntézy dějin univerzity – publikování souvisejících přípravných studií).

Tímto textem samozřejmě nebylo řečeno poslední slovo. K lepšímu poznání může v budoucnu snad posloužit i korespondence z osobních fondů členů redakce a autorů (František Kavka, Josef Polišenský, Jan Havránek), které jsou však zatím nezpracované. Podobně se mohou objevit relevantní písemné prameny v zahraničních archivech, zejména německých a polských. Stejně tak je nepochybně možné podrobněji analyzovat obsahovou strukturu časopisu, která byla v této studii kvantifikována jen v hrubých obrysech.

Grantová podpora

Tato studie vznikla v rámci programu Univerzity Karlovy „Cooperatio“, vědní oblast „History“, obor Dějiny a filozofie vědy.

MAREK ĎURČANSKÝ – ANDREA VEVERKOVÁ

Die Gründung und die ersten zehn Jahrgänge der Zeitschrift *Acta Universitatis Carolinae* – *Historia Universitatis Carolinae Pragensis*

ZUSAMMENFASSUNG

Der Beitrag befasst sich mit der Gründung und den ersten zehn Jahrgängen (1960–1969) der Fachzeitschrift *Acta Universitatis Carolinae* – *Historia Universitatis Carolinae Pragensis* (AUC-HUCP), die von Anfang an vom Institut für Geschichte der Karlsuniversität (heute Institut für Geschichte und Archiv der Karlsuniversität) herausgegeben wird. Das Thema des Beitrags wird dabei im breiteren Kontext der Entwicklung der mitteleuropäischen Historiographie der 1960er Jahre behandelt, wobei zugleich eine Einschätzung versucht wird, inwieweit die in den Programmtexten der Zeitschriftenredaktion gesteckten Ziele erreicht worden sind. Nach einer Einleitung folgen fünf Abschnitte (Der zeitgenössische historische Kontext; Die Anfänge der Zeitschrift; Der Redaktionsrat; Die Gestalt des Periodikums; Inhaltliche Analyse) und ein abschließendes Fazit.

vřýt stopu této doby do paměti budoucích. Pro mne to znamenalo pokračovat co nejintenzivněji v pedagogické práci, v činnosti v Ústavu dějin UK a v redigování jeho časopisu, kde ještě všude bylo možné říci své slovo.“ F. KAVKA, *Ohlédnutí*, s. 60.

⁶⁰ Což platí o Archivu UK v době, kdy byl Ústav pro dějiny Univerzity Karlovy zrušen, i v obecné rovině. Přesvědčivou kombinaci věcné zprávy a osobního svědectví podal Michal SVATOŠ, *Das Institut für die Geschichte der Karls-Universität in Prag: Versuch einer Bilanz der letzten zwanzig Jahre*, *Bohemia* 33/2, 1992, s. 361–370.

In dem Abschnitt über den zeitgenössischen historischen Kontext wird die Entstehung der Zeitschrift in Zusammenhang mit dem Einfluss der französischen Annales-Schule sowie mit der Entfaltung quantitativer Methoden in der Historiographie und mit dem Aufschwung der Wissenschaftsgeschichte gebracht. Auf diese Situation reagierte auch das Historische Institut der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften, in der eine selbstständige Abteilung für Wissenschaftsgeschichte eingerichtet wurde, deren Vertreter einen Sitz im Redaktionsrat von AUC-HUCP innehatte. Eine gewichtige Rolle spielten auch die innenpolitischen Verhältnisse, konkret eine größere Offenheit gegenüber dem westlichen Lager sowie freiheitlichere Publikationsbedingungen. Redaktion und Autoren der Zeitschrift reagierten vor allem auf die Entwicklung der polnischen, französischen, österreichischen und deutschen Historiographie (und zwar sowohl in der Bundesrepublik Deutschland als auch in der DDR). Diese Offenheit hatte sich bereits in einer programmatischen Erklärung geäußert. Initiator der Zeitschrift AUC-HUCP war der langjährige Direktor des Universitätsarchivs, Václav Vojtíšek (1883–1974), doch der tatsächliche *spiritus movens* war der Mediävist František Kavka (1920–2005). Das bisherige Archiv der Karlsuniversität wurde 1958 mit dem neu entstandenen Institut für Geschichte der Karlsuniversität vereint und Kavka wurde, angesichts der Pensionierung von Václav Vojtíšek, Direktor dieser Institution. Die Gründung der von letzterer herausgegebenen Zeitschrift AUC-HUCP war auch mit Plänen verbunden, die Geschichte der Karlsuniversität detailliert zu bearbeiten. Noch im Laufe der 1960er Jahre gelang es einem Autorenkollektiv unter Leitung von František Kavka, eine einbändige konzise Geschichte der Karlsuniversität herauszugeben (1964).

Der nächste Abschnitt ist dem Redaktionsrat gewidmet, dem die Herausgabe sämtlicher Arbeiten des Instituts oblag, und stellt die einzelnen Personen vor (František Kavka, Karel Kučera, František Červinka, Václav Husa, Vladimír Kašík, Luboš Nový, Ludmila Sinkulová, Václav Vaněček), die in dem von uns verfolgten Zeitraum im Redaktionsrat des Instituts für Geschichte der Karlsuniversität tätig waren, sowie ihre Tätigkeit für die Zeitschrift und weitere Projekte. 1970 wurde der Redaktionsrat aufgelöst, weil ein Teil seiner Mitglieder infolge ihrer Aktivitäten zur Zeit des „Prager Frühlings“ Verfolgungen ausgesetzt war. Die Gestalt des Periodikums äußert sich in Format, Inhalt und Auflage, in welcher die Zeitschrift in den 1960er Jahren herausgegeben wurde. Die inhaltliche Analyse bietet eine Übersicht über die Themen der publizierten Artikel/Studien, über Rezensionen und diverse Berichte sowie über ihre Autoren. Insgesamt 86 Studien/Artikel wurden in thematische Kategorien aufgeteilt, die sich aus der in der ersten Zeitschriftennummer abgedruckten programmatischen Erklärung ergeben (Autor ist František Kavka). Bei den Rezensionen wurde die Herkunft der besprochenen Publikationen verfolgt. Die Zusammensetzung der Textautoren (insgesamt 51 Personen bei Artikeln/Studien und 24 Personen bei den Rezensionen und Berichten) wurde vor allem anhand der Anzahl/Häufigkeit der publizierten Texte analysiert. Besondere Aufmerksamkeit galt dann der monothematischen Doppelnummer des vierten Zeitschriftenjahrgangs (1964) anlässlich der 500-Jahrfeier der Jagiellonenuniversität Krakau.

Man kann sagen, dass die AUC-HUCP einen außergewöhnlichen Versuch darstellen, eine breit angelegte Fachzeitschrift ins Leben zu rufen, die sich mit der Geschichte des Hochschulwesens befasst, wobei der Nachdruck auf einer konkreten Einrichtung liegt, allerdings im mitteleuropäischen Kontext. Es handelt sich somit um ein älteres Unternehmen als das Oxford Periodikum *History of Universities* (seit 1984) und das deutsche Jahrbuch für Universitätsgeschichte (seit 1998). Vorliegender Beitrag hat gezeigt, dass sich das ehrgeizige Projekt von Redakteuren und Autoren in der ersten Dekade seines Bestehens erfolgreich im einheimischen und im mitteleuropäischen Maßstab etablieren konnte. Gleichzeitig zeugt es von der Rezeption neuer Richtungen in der Erforschung der Geistes- und Kulturgeschichte, aber auch von der Nützlichkeit der praktischen Verbindung mehrerer zusammenhängender Aufgaben (archivalische Tätigkeit – Vorbereitung einer Synthese der Universitätsgeschichte – Publizierung zusammenhängender Vorbereitungsstudien).

Vorliegender Beitrag ist das erste Ergebnis laufender Forschung zu einer komplexen Geschichte der AUC-HUCP.

Deutsche Übersetzung Wolf B. Oerter

PhDr. Marek Ďurčanský, Ph.D.
Ústav dějin UK a archiv UK
marek.durcansky@ruk.cuni.cz

Mgr. Andrea Veverková
Ústav dějin UK a archiv UK
andrea.veverkova@ruk.cuni.cz

Obrazová příloha

Obr. 1: Zleva Dr. Josef Hanzal, Dr. Zdeněk Poustka, Dr. Miroslav Truc (Bořivoj Čelovský, *Nezlomný duch. Historik Josef Hanzal 1934–2002*, Šenov u Ostravy 2003)

Rámcový program sborníku HUC 1961 - 1965		
Názvy pracovní	Zajišťuje	Rok redakčního zpracování
1) KŠČ a pokrokové studentské hnutí na UK (k 40. výročí založení KŠČ)	Kašik	1961
2) UK a rozmach pozitivismu v přírodních vědách v 2. pol. 19. stol.	Nový	
1) Rozdělení UK r. 1882, jeho význam a počátky nových fakult	Havránek	1962
2) Filozofická fakulta UK 1882-1918 ve vývoji české filosofie (historiografie, jazykovědy)	Červinka	
1) Vznik přírodovědecké fakulty a jeho význam		1962
2) Přírodní vědy na UK v letech 1922-1939 (přírodovědecká a lékařská fakulta) (bude jako syntéza pokus o syntézu nebo některé kapitoly tematu) Možno doplnit dalšími tematy :		
3) Vývoj přírodovědeckých ústavů UK		
4) Studium na přírodovědecké fakultě UK - jeho metody a orientace		
1) Únor 1948 na UK		1963
2) Úloha UK v rozvoji marxismu na poli společenských věd 1948 - 1958		
3) Nové sociálně politické postavení univerzitního posluchače 1948 - 1960		
Prvé číslo sborníku bude věnováno 600. výročí Jagellonské univerzity v Krakově, zahrnuje 2 studie polské (Lepszy a kol.), třeba dodat 1 studii naši. Pro případ, že by závazky nebyly dodrženy, připravit vývoj mezinárodních styků UK 1948 - 1962		
1) Filozofická fakulta 1918 - 1939 - hlavní přínos k vývoji společenských věd		
2) Veřejné postavení filozofické fakulty 1918 - 1939		
3) Sociální poměry posluchačů filozofické fakulty 1918 - 1939 (statisticko-demografická studie)		

Obr. 2a a 2b: Rámcový program sborníku AUC-HUCP 1961–1965 vypracovaný F. Kavkou (AUK, f. ÚDAUK, Redakční rada – neuspořádáno)

Názvy pracovní	Zajišťuje	Rok redakčního zpracování
1) Lékařská fakulta UK 1919 - 1939 - hlavní přínos k vývoji lékařských věd (kromě theoretických)		1964
2) Veřejné působení lékařské fakulty v těchto letech		
3) Sociální poměry studentů LF v těchto letech		
1) Právnická fakulta UK 1918 - 1939 - její postavení ve vývoji právních věd		
2) Veřejné působení fakulty v těchto letech		1965
3) Sociální poměry posluchačů fakulty v těchto letech		
4) Článek k výročí založení vídeňské univerzity		
1) UK a národní obrození		1965
2) UK v revolučním roce 1848		

Základní rámcová témata pro "Historia universitatis Carolinae"
(návrhy pracovní).

- 1) Husitství
- 2) Humanismus
- 3) Boj o nové vědecké myšlení v 18. stol. (univerzitní reformy).
- 4) Postavení UK v národním obrození
- 5) Universita v buržoasní revoluci r. 1848
- 6) Rozmach pozitivismu v druhé polovině 19. stol.
- 7) Rok 1882 a jeho význam
- 8) Počátky studentského hnutí
- 9) Studentské hnutí od devadesátých let do r. 1918
- 10) Střetání zájmů české a německé buržoasie na půdě univerzitní
- 11) Německá universita 1882 - 1918
- 12) Úloha UK v rozvoji přírodních věd 20. stol.
- 13) Úloha UK ve vývoji společenských věd 20. stol.
- 14) Společenská funkce university za předmnichovské republiky
- 15) Pokrokové studentské hnutí za předmnichovské republiky
- 16) Německá universita za předmnichovské republiky a v období okupace (Význam vědecký, politický, vztah k nacismu)
- 17) Úloha UK v boji proti okupantům
- 18) Úloha UK v boji dělnické třídy o vybudování socialismu
- 19) Úloha UK v rozvoji marxistické vědy
- 20) UK a výchova nové socialistické inteligence
- 21) Mezinárodní postavení UK - dějiny a současnost

Obr. 3: Rámcová témata
pravděpodobně z počátku 60. let
(AUK, f. ÚDAUK, Redakční
rada – neuspořádáno)

Prof. Dr. Henryk Barycz
Kraków, Al. Mickiewicza 24 m. 2

14.5. listopad 1966

60 2

Ústav pro dějiny Univerzity Karlovy

W Krakowie, dnia 30 kwietnia 1966 r.

Došlo 10.5.66

Čís. 223 příloha: -

P.T. Rektorát University Karlovy

v P r a z e

Jestem ogromnie wzruszony żaskawym przysiężaniem mi niezwykle cennej i interesującej książki czesko polskiej "Sborník příspěvků k 600. výročí Jagellonské university" i pragnę niniejszym wyrazić za to Jego Magnificencji Panu Rektorowi Wzciędnego Uniwersytetu Karola serdeczne i gorące podziękowanie. Źtrzymana książka stanowi dla mnie nie tylko cenną pomoc naukową w studiach nad dziejami Krakowskiego Uniwersytetu, ale jednocześnie symbol współpracy kulturalnej czesko polskiej.

Proszę o przyjęcie wyrazów najgłębszego poważania

Henryk Barycz

/Henryk Barycz/

v. prof.
na almanachu

Obr. 4: Poděkování za čtvrtý
monotematický ročník AUC-HUCP
věnovaný pětistému výročí založení
Krakovské univerzity od Henryka
Barycze (AUK, f. ÚDAUK, k. 1966,
spisový materiál – neuspořádáno)